

دارم امی عشق ز تو منت احسانی چند
 بر که ولیند تو شد گشت زهر بست آزاد
 بگدا سنے ورت شاسے عالم چشم
 اثر حضرت عشقت کدولم و رول
 غم و طرا و اعشوه و ناز و شو سنے
 نیست ز گیس بز ارم کد روی حسرت
 نیست در کو تنو تناسر قربا سنے چند
 وار دول دیو ادم سو اسے لیلانی و گر
 دیر نظر بناید م طرز و کرسن بتم
 چون من در سر تاپای خود صرت تنای چشم
 نازت راہ یک قدم طے حاصل کرده ام
 در شکرست و زنجشک شکر حاصل

کھل چندم اگر دہ آسانے چند
 شوار و ویران شدہ در عمد تو زندانی چند
 تاج بخشان جہانند گدا ایسے چند
 الا زاری عجیبی شک گسبتانی چند
 دلہر سے راجہ فر کر دہ سامانے چند
 خاکم آور و ہرون وید و حیر سنے چند
 فرش پاست ہمہ جام دم انسانے چند
 بخون طبع و چشم بگزید حسرتانی و گر
 ہر خطہ بنیم جلوہ ہر دم تماشا سنے و گر
 محکم تانہ باز نم حرت تمل سنے و گر
 تا داد و جانے خود ز دست کس تو اچانی و گر
 دیر ہر افاقا دن ز پا وریا فتم پائے و گر

در حالت نزع ثیاب زای یار جان بختم بیا
 بہتر نباشد زین علاج ایندم عاوا سنے و گر

سیکند باسن دلم ہر لخط اتم سارے و گر
 بیل وستان ستری حبان اور ہر نوا
 بیناید ہر زمانم خرم اسرار غیب
 حسن دیگر میشود و زنگا ہر دم جلوہ گر
 کی غنوم قانع بہر ماہ و بیان حبان

از دور و نم میرند سر ہر دم اسرارے و گر
 سید ہمارا نشان از سیر گلزارے و گر
 یار من با طرز نو و رنگ گفتارے و گر
 میکند ہر دم تماشا سنے رخ یاسے و گر
 چونکہ اسینا قطرہ انداز بجز خاسے و گر

<p>بپارنی میسر این سو سے ہر سو سے من چشم عالم بین چہ تا بگردد و نخر خیدش عشق بازان حقیقت بہت از سر تا قدم علم سے ورنہ انرا از و گیر از دل سبق ہستم از صبح انزل رستی و جوش و خروش</p>	<p>مید ہر ہر سبب کے جلیق و حیدار سے و گر ویدن رویش جو مقدور ابعاری و گر راہ و رسم دیگر و اوضاع و اطواری و گر کہ عہد عشقت کند عمل محبت و کاری و گر نور و دام من جام می از دست بخاری و گر</p>
<p>ای نیار از جوش مستی یکدستے فارغ نسیم نیست حسرتا ہو و شعورم تا ابد کار سے و گر</p>	
<p>انگہ بے سر نہان نو ہجیان مئی نمیش در مقام نوات خود نام و نشان چہ می ترا بتباش عالیست از برون مرین کون و مکان گرچہ پوشد کسوت بسیار رنگ بزار دل کہ بود اندر تم پر از نیار و دور و نسیم نست گشتم از و چشم ساقی بپایان بار ببار چشمت یا جا دوست گزینیش شد تم ہر رنگ با جان جان تر ہر رنگ گفتش بجان من ہم جان ہم تر از تو ہست انداختیارم ضبط حالت چون نم وی بزم من سوزی زدی بجان بچش کہ ہر وقت تو بہر گندم زیر پای تان ہستم</p>	<p>ہم ز عالم برتر و ہم عین آن مئی نمیش باز و رسم و صفت نام و نشان مئی نمیش یو عجیب ہستم کہ ہم در ہر مکان مئی نمیش لیک من اور اپو یک نام ہمان مئی نمیش گم شد اندر عشق بنام و نشان مئی نمیش الفراق ای رنگ ناموس لوداع ایش ہمچو دریای محیط این قطر دام آمد بجوش میرسد ہر جا کہ خواہد جان بتن خانہ بدوش گفت فی الواقع ولی در ترلین امرار گوش می براید از روزم نیر و شش و منیر و شش ہستم کنون بت پرست کا فر زار گوش ندہ ہم عشقتست ندی شرم جوش و خروش</p>

ز یاد بچشم تو خدایا آنچه میگویم ترا	ز یاد بچشمی که از دو جام عشق از من بنوش
خداست پر مغفان بر خود گزستم قرض عین	کترین از بندگانش بعد و ام حلقه بگوش
بر در تخیلش شدم بعد عجز و تیساز	گفته ام از بهر یکت و با من می طاعت خرد با

عالمی پر شورش است از غفلت و شدت تیساز
یکدی ای ایار من از راه و بس کن محوشش

چو تو مهر قدیم است این مهر تابان عشق	جلوه نور کیم است آتش سوزان عشق
عاشقان درین واسه خسر و بهیاسکنند	شاهی کوهین در ولی مهر و سامان عشق
مهر دل هوش سرم چون طاق است همان	خو بر رفت و خاد را بگذشت بهمان عشق
کمان عشق هم پس از دین من ای کشین	عشق اسلام است دین من کف نشان عشق
فانخ از رسم و رو گوهر و مسلمان نخست	هر جا صد مهربان طاعت بر احسان عشق
کینه بشیر عشق از مرگ باک در امان	زنده جاوید باشد مرد و حیوان عشق
لطفت سیر عشق بازی از سر سر پرس	کاندین میدان سرش گوشت چکان عشق
بگناه موشگان دیده اهل نگر	در پس هر پرده دارد جلوه جانان عشق
زنده او را که خرد را بهر بود مساز	از تماشا ساس که بند و دیده حیران عشق
از ترس دلم شد جلوه گر سلطان عشق	سوخت خرت هستم از آتش سوزان عشق
چو بشنوی می عشق هست این جهان جهان	گنبد گردن جانی باشد از عثمان عشق
گر چه یک سان عشق آسان کند شد کلم	لیک مشکلیتر صد مشکل بود آسان عشق
بچو آن مرگ باشد در ذاق عاشقان	زنده جاوید هستند این کسان از جهان عشق
عالمی عین عشق از جمله ملتها نگوست	زین جهت ره میروم بر جاوید یاران عشق

<p>از کہ جویم چاہے این درویدرمان عشق محوشواتر تماشا سے رخ جانان عشق عرش سلطان و جوبان گری مکان دل کو نمود آئندہ از بحر سبے پایان دل تا ابد باشد ہمین سان ست مطلق ان دل پاش مستغرق بدیدار رخ جانان دل دست از خودی و خویشی پیشویم و میر از متسی و جوش اندر باہویم و میر با کثرت مشتاقی سے جویم و میر یومی خوش روحانی می جویم و میر لا واحد الا ہو می گویم و میر ہم بندہ نطہ جی سے رویم و میر</p>	<p>بہ وصل آرام جان نمود غرق آسوی کے ای نیاز از گفتگوی این آن بس کن جلوہ گاہ خدات بین در نظر ایوان دل گنبد گردون عالم از جنابے پیشیت در چنانے ل بعدق جان ہمیدر ہم نیاز از بیان این آن خاموش نبشیں نیاز در آہ حق از نشی میجویم و میر کہ گریم و کہ خندم کہ دست زخم کہ پا جامی زمی باقی از دست خوش سالتے از جامہ جسمانی زمان یہ صفت لائے در شوق جمال او یکدل شدہ و یکرو در راہ شدہ و آمدانستد و ہم مجید</p>
---	--

چون زنت نیاز از خود و ز کون و مکان پرشد
 ز نعرہ کہ من بہ خود خود اویم سے قصہ

<p>چہ کارم آید ای جانان ہندرجنت حورم کلاہ ہیر سے برسہ ہست از تاج فغفورم یہون آ از سر پردہ کہ بسیار آرزو دارم بہر گونہ بہر تو یکبار آرزو دارم کہ عریار دران ترا خیار آرزو دارم</p>	<p>بسوی کوی او پویم جمال روی او جویم کلاہ وینوایم ساز و بر گم خوش سے آید تو ہی نظر از روی قہای یار آرزو دارم حضور خوشی با دم گیر وانکہ ہر کن یا آسپار این شیوہ را بہ تر زم کہ خوش میدم</p>
---	--

نه انکارم ز انجبار است نه یار آرزو دارم
 ز تمیز کفر و دین عشق قسم اگر آرزوی بخشید
 نگاواند که مهری بقربا بر دل زارم
 بدو روز ندگی یک خطه آسایش نه بنیم
 منم پروانه و هم شمع و هم سوز
 بگرد و خود مهبی گرم چو گردون
 اگر ایسا ایسا ساستی بدو جامت تا بم
 ندارم آرزوی علم و فضل و جهان رسول
 مطلق کرده ام من زو چو کزین با ندانم
 نمود این پارو خاکم چو آتش عشقت
 بوقت نوجوانی حال پیری شد من ملد
 جانان نغمه رویتواند تب و تابم
 چشم تو بود است زمن بهوش و حواسم
 ای ساقی سرشار بیدین سوی من زار
 اگر حال دل خسته پرست ز سر لطف
 ز تار بدوشم بدوز لعل تو مار
 تا یک کتاب و گرسه چیست حواله

خداوند اول بیستون بی کار آرزو دارم
 شوم کافر اگر تسبیح و ز ناز آرزو دارم
 اگر انصاف زمانی چه بسیار آرزو دارم
 ز فیض عام تو ای برگ نهزار آرزو دارم
 بگرد و غمیر گردیدن ندارم
 بدون از خود حسرا میدان ندارم
 که انگشت است شکاری بلا و پرچ و در تا بم
 همیتم پس بود که خود زمانی بخودی یارم
 که با معرفت قبولم اتفاق افتاد و ایجا بم
 چه طرفه قائم انارم بیابنگر بیما بم
 نعم بجان جانا نم بشیب فراخته شام
 سوزان جگرم آه کشم دین چه آرم
 بیتابم و بی طاقت و هم بخور و خوابم
 در آتش غم سوخته ام تحفه که با بم
 نایب بزبان حرفت بجز آه جوابم
 روی تو کند را سببری سوی جوابم
 دل در بر خود دارم و نیست کتابم

بر بجز تو میازم نظر لطف و گرم کن

بخود ز خودم ساز بنو شان سے تا بم

که کافر گفتیم باید که مومن خواندند شاید
 نه قید بند و پاییم نه بند قید بالاییم
 نمود جان حق در من باشد جز نیالین
 نشان ناز و میگردم عیان از کس غیبم
 نیاید و عجز و بیتابی اگر ای بی بی درین
 میدان حقیقت تا سر خود اندر بازی
 نه از هر چه گویم کنه ز کس هم بایان
 بیار محو شد من چون جهان دوریا
 عاشق شیر من من مست من من
 سه ز دل و جگر منم درشت پرده انم
 من نه خطر منم زهر منم شکر منم
 شاه منم کرم منم شکر منم سر منم
 زهر منم وینده نشاکست و ته منم
 نهاد دل را منم مطرب نه ششوا منم
 حسن جمال منم خود جلال حق منم
 طلوعی صد زبان منم بلیل نغمه خوان منم
 صدوی یاد غنا منم خود با خدا منم
 از هم شایسته لوح و بود و غیر حقیقت نبود
 موسی جلو و منم منم قلاد خدایین منم

که فی در بند کفر شتم نه اندر قید ایسا منم
 جز این و آن بود جانم نه در اینم نه در آنم
 نه جان میدارم نه تنم کس منم خود جان جانانم
 نمی یابند اهل و دم بد آنم یک شام
 به بینی بر سر ناز و غنا اندر و اگر آنم
 نیایی یکسر مور از سر گو می و چو گانم
 جز این که هیچ ندانم و گر نمیدانم
 ز چشم خالق نهانم و گر نمیدانم
 عادت با بهتر منم منم مست منم منم
 دانش بخیر گر منم منم منم منم
 نفع منم ضرر منم منم منم منم
 در هر چه جلوه گر منم منم منم منم
 قطره منم کرم منم منم منم منم
 صبح منم عصر منم منم منم منم
 حشمت و جبار و کسب منم منم منم
 روضه منم شجر منم منم منم منم
 اهل دل و نظر منم منم منم منم
 صاحب هر عصر منم منم منم منم
 خود منم ششور منم منم منم منم

خلیسی فریبی منم احمد باشی منم ز منم منم منم منم منم منم

راز و نیاز خود منم سوز و گداز خود منم
کرده قدم ز منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

من منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم منم

چون بار بزم آمد پویشیده نیت باجم
خزینت جهان از روح و دفتر مسلم
و ریاض حیط است وجودم بحقیقت
عالم شود وارست ز چشم من سرست
سلطان جهان بستم و آزار هر قید
چون هر من از مطلع غیب آمو برون
ای مرده دلان عین حیات ابدیم
در کشف و کرامات ملا فی کلامها

پس کس نبود حاجب و غیر حجابم
من نشسته جامع عجیبی طرفه کت باجم
در صورت خود که چه قیمت سال سراجم
یاران چه عجیب هست که من گفته شرکام
گو شکل گدایان بقبیل گل و آبجم
وزارت جهان جمله عیان گشت زتابم
وی تشنه لبان سوی من آید که آبجم
اقتاد و بر است تقرب را و حسابم

خود عاشق خود هستم و مشتاق امتایم
در شکل بسیار آرزو ام با تبت و تابتیم

رشته زوام جسم و جان بسند موی کیشتم
ساکن کنج بیخودی بسمل حسے کیستتم
سجدہ کنان بجان و دل جانج موی کیشتم
والله دست مے نکت و ابوی کیشتم

باہم خوبیم عاشق رو سے کیستتم
در دلم این تمیدگی از خودم این بریدگی
بیلوه گرم بہر جبت نعت نعت ہر
مست زبوی من جهان پس نکستتم و ان

باہم دلبری و ناز مشیوہ گرفته ام تبت از
خاک نمط پزیر یاوردہ و کوسے کیستتم

سے چشمہ و بے نمونم عشقای قاف قدسم
پاک از ہمہ شیونم عشقاسے قاف قدسم
وانسے کہ من چگونم عشقاسے قاف قدسم
بر سر ز کاف و لونم عشقاسے قاف قدسم
لا عقل بس بروم عشقاسے قاف قدسم
در پردہ و کونم عشقاسے قاف قدسم
خود باطن البطلونم عشقاسے قاف قدسم
محبود عابدونم عشقاسے قاف قدسم

و چون و حیکونم عشقاسے قاف قدسم
از وجدتم معراوز کشتتم مسبرا
بیر کیست و کونم گست عارونم شکم
از خلق ما ستوایم و زام ما عورایم
لی نام و بے نشاتم بی شرح ولی بیایم
ہر چہ شد در ظہورم نور ظلام و نورم
مذہبہ صدورم از دم خلق و دم
ہر قلم ہست رویم ہر سجدہ ہست رویم

سلطان بے نیازم گو صورت بسیارم
تشناسیتم کہ چونم عشقاسے قاف قدسم

با عشق خودم خود شاہد و شہود بودیم

من آن نورم کہ امیر لامکان بود بودیم

نشان عالم بیانی بودند آدم نشانی در است
 بی سطر آنقدر شد نسبت از حسب سید
 بی سطر و در عالم ماده ارفاق از شام
 بر هر نوع شرک و نوع دیگری هستی غیر
 در دایمی حقیقت بر غواصان در اول
 نیاید از حقیقت لایزال علم نیا هم
 ایطالبان ایطالبان من باشا بر جا هم
 این دور می و مجوریم از هم و نیز از هم
 ثابت ترم من از همه بی آنکه از هم کند
 بر عکس هم این جهان در پرده دیدار هم
 هم صورت با سوتیم هم معنی لا هو تیم
 در جلوت فرق آدم از جلوت جمع شیون
 هر چند نبود غیر من در عالم نو و من
 در حسن خود و نجاست من در عشق و حاکم
 که شیم اندر خالق که زدم اندر میسکه
 هم اول و آخر هم ظاهر و باطن هم

که از قطره حسن خود خوش بودیم
 که با یک نقطه صدها خط مفرد بودیم
 حریر جسم و جان را همچو تار و پود بودیم
 بشکل انبیا و اولیا موجود بودیم
 بر محمدی و حضرتی گوهر تصور بودیم
 که با این تعین نیست و تالی بودیم
 هم جلوه کردید با هم مضمر و لهما هم
 و نسبت خود با شمار یا و جح آسا هم
 بی آنکه متنا کنند از جمله متنا هم
 چنانکه بی پرده شوم در پرده اخفا هم
 پنهان تر از پنهان هم پدیدار از پدید هم
 از آسایش خود خود بزم جهان آرا هم
 در ذات بخت خود ایشان بر تبه علیا هم
 هم لیل و منون منم هم و امق و عذرا هم
 که سحر و سجاد و ام گاهی می بینا هم
 هم عالم دنیا منم هم نشانه عفا هم

کافی نیاید از بیان من که بی نیازم شان من

این هر دو نیز میسند من هم بستده هم مولا هم

آئینه وار دیدم حیرانم آچنین

مخوف از رخ جهانم آچنین

بیسوز می آید چنان که در روزی که شد
 لب خشک تشنه کام و جگر تفت ز سوز
 این پیشتر تو من شدی الحال من تو ام
 گداز دور و یار من که شد تو در و یار من
 بدین طوق فغم شامی میکنم از خوب و طالع
 گداز گریم گداز خندم گداز فغم گداز غیرم
 گداز از لغت پریشا نم که از رو تو جویر نم
 نیاز از من مجاور بود و یار در مانع
 بجز که در عشقش خندم از کفر و ایمان بر
 عشق اسلامت و نیم عشق نیست تو
 بجز مقام عشق آینه سنگ ندارد لبلم
 کار فرمان شد جنون سگات عالمی نیاز
 نوز و آتش بر دلم هر دم تجمل میکند
 در بنامه سستی از نیستی مستحکمی است
 زاهد از ستر سواد الویه من آگه
 طوطی بستان بر مرغی فوق و سوز تو امی نیاز
 حسن خوبان بهر حق بینی مثال عین است
 آمد اندر ملک جان نخت دل سلطان عشق
 همچو ریای محیط این قطره ام شد من چون

پس بس مسوز آتش نچسبم انم چو پشمین
 حال آنکه خرق مستدم عرفا نم نچسبین
 بود از برای شکر تو شایانم نچسبین
 چه شدای بقرار من که شد بقرار من
 نه جم دروند که این طالع گداز
 بیک حالت قرارم تو چه شدای بقرار من
 همین کفر است و ایمانم همین سلسله نزار من
 که نبود هیچ شسته جز در و یار اندر و یار من
 رختنه جانم گسست از سبزه نزار من
 عشق نغمه ایست مونس عشق با غار من
 بر نیاید جز نوای سوز از منتقار من
 سخت و شوار است با عقل در و یار من
 تاب دیگر سید پدر شعبله و یار من
 در شکست و ریختن شد نشستی و یار من
 نیست در فهم تو رمز فتنه روزگار من
 نشنوی جز ناله جان سوز از منتقار من
 سید بدینا لی اندر ویدع نطق از من
 حاکم عظم بد شد در سر بشیار من
 چون بخود غم نمود آن قلم ز خار من

<p>لطفت فرما شد باحوال دل انگار من طرز واد او غمخیزه عاشق نواز کن ای دل اگر غمت اطلبی ترک از کن چون شمع آه و گریه بسوز و گداز کن</p>	<p>کرمای نه نیاز آن قبل اهل نیاز بنا با تجلی جان بخشش و دلکشا ایچ قنا عشقت که دل با غم کند تا صبح وصل و زنده هر شب ای نیاز</p>
<p>دلهرم حور من و چشمم حرم کوثر من آهوی دشت هویم او داسو ارسید ویدیم و س جاتان این پردا و رید چون باد نو بهاری بگلشتم و زید گشتم بچشم مردم چون مردک بید در صورتی که از خاک آفسندید نقاش دست قدرت تصویر من کشید از صنعت عجیب و آب گل دید هم اصل کائناتم از نورش آفرید هم عین و هم حبلیم ای مرد بگریه هم بند و نیازم مثل کمان خمیده بے پاوی بے سر استم از قید تن برید نشاندید که فرست در وید و شنید</p>	<p>و اعطاء جنت من سیئه پروا غمت من پیکار عشقم ذوق فنا چشیده پروردایه و همسی با احباب دیده گل گشت غنچه دل و لبستگیش را شد چون آفتاب حسنی بر جان من درشید من نور ذات حقسم ای صاحب بهتر در صورتی که نظر کن اندر مرقع خلق روح اکبر من جان خدایم من من جلوه گاه ذاتم بهم صفاتم آئینه پر صفایم حیا م خدایم سلطان بے نیازم چون مرد مستم لازم از جام عشق مستم ستانم استم با دیگر بر من بگذار گفت گویم</p>
<p>قول نیاز یعنی ز خود بیرون شو چون از خودی برائی باشی خدایم</p>	

<p>چون بر دل شہید ایم یک جلوہ نقرانی ہم صندل در سرمہ سوسہ مینائی کہ سوائے حق نہ بقیم وجود نے قبائی بخدا کہ دست پیدا لیباس ناسوائے کہ نمایند سرا پا ہمہ حسابوہ خدائی انمن نیست این من ز خدا دست خودی</p>	<p>اسے رشک مسیحایم از بہر مد او ایم خاک رہ کوئے تو این طسیرہ اشودارو بندو آنکہ دم ز نغم من نکمال کبر لیئے ہمہ این صفات و ذراتم کہ عالم شہود است نظرے بصورت تم کن بگماہ ویرہ اول ہمہ هست است بر من کہ تو گوئیم منم من</p>
---	--

ہمہ لبر می ناز است کہ بصورت نمیکد است
چہ نیاز شان خاص است ز شیون ولریائے

<p>از جملہ میرائے وور جملہ در آئے از بہر ششنا سائے خود صورت نائے یکشان تو خلق است وگر شان خدائے ہم ولوق بہر وارے و ہم شکل گدائے ہم ووش بزندی وور بست کدائی ہوی ویدو کہو صورت ناسو چرائے ہوی نخت جگر سوختر چون طو چرائے ممشوق بہر داری و مہو چرائے اقتادو بہ پندار دوسے وور چرائے ای شب پرک ویدوہ جان کو چرائے چون تھڑہ بدیائے وور شو چرائے</p>	<p>از تلق جداستی و ہم در ہمہ ہائے بے نام و نشان بودی و گنجینہ نہان بر وحدت تو است عرض کفرت ثبات ہم شاہ وہائے بہر ت افسر شہا ہے ہم ملکات مسجدے و سبجہ بدستے ایدل تو چہنین و شغفے غمور چرائے ای سید من پیش دل از بہر کہ داری ور منے غمہ انفسک عور و نگہ کن ولد از تو نزدیکتر است از رگ جانست نور شہید جمال رخ محبوب عیانست جانان بہمانست چو دریائے بقطر آ</p>
--	---

<p>اور حرص بہشت و ہوس جو چاہے بترکیہ این زدہ تو مغسور چاہے ایس دیدہ و دانستہ بدستور چاہے</p>	<p>اسی زبا پر افسردہ پیار و نخواستہ یک جو نہ ہم قیمت این طاعتِ جہل بر قول نیازست اگر علم یقینت</p>
<p>بر چشمہ خورشاب تاسکے در ما تو تو این حجاب تاسکے بیغم بغلط سراپ تاسکے نوائم قصص کتاب تاسکے ما نم بخودے خراب تاسکے وارم ہوس خراب تاسکے و اما نہ تا قصاب تاسکے و می جان من این حجاب تاسکے</p>	<p>بر چہرہ تو نقاب تاسکے پرویدہ ما حجاب ازماست بر بچہ حقیقتہ گذر و یک حرف ز عشق خود سبق وہ بخود ز خودم کن و بخود وار مستم کن از نگاہ مست باشم بخلق است ذرات اسے دلہر من جمال نسا</p>
<p>گردان زد و کون سے نیازم گردم سے آن خراب تاسکے</p>	
<p>بجہت اندر مہتم کو اسے نہ عینا دانم و نہ نہ جاسے مگر در لامکان دارم قیاسے کہ آجائے سحر باشد نہ شاسے ز تا ہم شد عیان ہر خانہ عاسے ولی اور باطنہ دارم دواسے</p>	<p>دوام کیستم مارا چہ ناسے جسین ہوی خود سرشار و مستم نیا شہم بزین خبر سموات عجب جاہیست اندر ملک ماہم چو ہرم شد برون از مطلع عیب بظاہر گر چہ فائے می نایم</p>

<p>بسموندم باز گردم تیز گامے نمے وارم بیک شائے قیاسے گئے شکل گل آیم خندہ فانسے منم درمیکدہ ہم سے وجاسے زمین کشتنو بہر ملت کلا سے</p>	<p>زودت سو سے کثرت چون برآیم ہر آنے بشائے دیگر آیم گئے بر صورت بلبیل بنا لم یکبہ شیخ و درویرم برآسمن بہر مشرب کہ سینی نیست جز من</p>
--	--

بیاطن ناز در طنا ہر شب از م
 یعنی خواجہ در صورت غلامے

<p>خود تماشا و خود تماشا شائے غیر تشن تاب غیر کے آرد خویشتن را بخوشش شیدا کرد شد مسافر سکونت و آرام گشت مطلق بدام قید اسیر آمد اندر حصار شیشہ پرے</p>	<p>یار من با کمال عنائے عشق تبارے بنویشتن وارو ورازل دیدہ بر رخس واکرد در بطونش نمود عشق مقام شد چو جب نظارہ و دستگیر از تقاضای حب جلوہ گرے</p>
--	--

<p>متجلی شدن باین امثال نقش بہتہ جهان بوستلمون از تجلی نور ذات حبیب وان دگر از عناصر است و فلک حسب درخواست حضرت اعیان کا ندر و ظاہر است آیاتش</p>	<p>تھا ست آن حسن بے نظیر مثال ناگمان کرد امر کن فیکون شد ہزاران ہند از شکل غریب کیسہ جہانے ز جنس جن و ملک خود پرآید شکل این اکوان ہست عالم تمام مرآتش</p>
--	--

طرز ترا سیکھ راستے نورات
 لیک اندر جان کسے نو
 ہیچکس را نیا هست این قلیل
 آخر الامر سوے آدم دی
 متصف با صفات تنزیهی
 زین سبب شد خلیفہ اش انسان
 دوست آئینہ صاحب الرحمن
 روے سوے خصائص سبے
 سجدہ اش با تعالیٰ عبدے
 پس بھون سا جہت شام سجود
 جز عدم نیست غیر ذات حسدا
 مجملہ است انچه گفت نیاز
 امر بے استماع و ستر خداست
 حیث در بند جسم در مانے
 یار ما بروم است با تو کلیم
 ہمہ عالم پر است از آواز
 باز کردن زمین پس است ترا
 بشنوی یک کلام با قطع
 اولی و آخرش چو چید شد

جزئی کے فی حیولیت ہر بات
 جس تجر سے نمود باگ و دو
 کہ ظہور شش بود و کامل
 بہتر و خوب تر از عالم دید
 ہم در و وصفت لغت تفسیر
 دیگر کے کس نبود لایق آن
 گر بہ بینی تو با حقیقت عین
 و جہ طرف تعالیٰ عبدے
 جانب آن خصائص سبے
 نیست در دہر غیر او موجود
 پس بود عین او ہمہ اشیا
 کرد کوتاہ تھہ ہاے و از
 او کر بے کام و بے زبان اور است
 نشنویے صوت پاک رحمانے
 حیث تو نشنوی کلام قدیم
 لیک رہاے گوش خود کن باز
 بند سائے رو شنیدن را
 از حدوت و قمت ابو در نوع
 زبان سبب نام او با محمد شد

عالم صوت از و ظہور گرفت	از حضورش بساط نور گرفت
گر با ظہار و نسیا و روسے	تا م آواز و جہان بندے
بشنو آن بانگ پر سرور از گوش	کن فراموش خویش سازد ہوش
غرق شود میان بحر محیط	آوات ہے کم و کیف نور بسیط
نور بے رنگ ہست حدت ذات	وین تعسین بود ہمہ ظلمات
ویرہا سے دلت کہ تا پین است	پیش تو نور سر بسرا پین است
ورنہ وحدت کجا و کثرت کو	ہوے عجز کجا کجا بد بو
تو کہ ہرگز ندینے آن نور	چہ بدلے فی حقیقت مستور
تا تفتد شعاع نور خدا	بر دلت کے شود ترا پیدا
کاین ہمہ ظلمت است نور گر	کے شود این و آن ہم ہمسر
ذات مطلق مثال کل ہند	سبب ریاض جزو کل باشد
وین دوئے و تعین است چو خار	میکشد ہر یکے از و آزار
کل شوے گر نظر بکل آے	دامن جان کس نیازا رے
وہ بتقید خار و رمانے	خود بر پنجہ جهان برنجانے
تو نہ آنے ہر پنجہ نمیدے	گل نہ دیدے تو خار را دیدے
توئی نو خاستہ گل از گلشن	خار دانستی شدے گلشن
اندر ان خار و گل تو منق کین	گر چہ ہستہ از یکی گلشن

بسم اللہ الرحمن الرحیم

بہر مشکلا سے کہ داریم ما بفضل خود آسان کن ای خدا

بگرد آب آفات اُمت او ایم
 بقید تن و بند جسم اسیر
 توئی داور داد و منت را درین
 در معرفت بر دل من کشای
 بگیر از من و ما من و ما نسیم
 خطی بر گناه وجودم بکش
 شراب محبت بنوشان مرا
 ندانم که من کیستم خلق کو
 خیر و و اسکی مر از ان مقام
 ز دنیا و دنیمن همین است و بس
 تجلی ده امی شعله نور من
 ز خود بنیوم سازای تو و الجلال
 بد قباب اسکی نور جان با تجلی
 سحاب نمود مرا دور کن
 نماز مرا از اسم مستی اثر
 تو باشی همیشه بکلیت وجود
 بجز و نیاز من اسے بے نیاز

نباشی اگر خدا چون بر سیم
 منم پاسے در گل توئی دستگیر
 توئی بیکس من زور را زور و کس
 که ناید نظر چو تو از ما سوا سے
 که این است گبری و تر سائیم
 خلاصم بقبر ازین کشمش
 جدا ساز از اهل پوشان مرا
 بجز تو ندارم بکس گفتگو
 که بے صوت میر ویدانجا کلام
 من و اتم و نه مرا آنچه کس
 بسوزان بیک جلو و طور من
 نور و موشیم و زهر تیل و قال
 از ان بیشتر که بسیار اجل
 تمام را ز نور است پر از نور کن
 هزار د کسے از نشانم خبر
 شه نشا و سلطان تخت شه
 تملطف لقب را و با من بسا

تمام شد مناجات حضرت نیاز قدس سره

<p>از تو گرامیید بپریم از کجا دارم امید بیوفایی گروه ام از تو و قوا دارم امید ایکه قلیح زان شربت از الشفا دارم امید از جبهه تو میدم اما از تو میدارم امید ز انکه من از رحمت بی منتها دارم امید یک عمری شد که از تو من تو دارم امید هم تو میدانی که از تو من چه دارم امید بهر چه فرود فضل خست اوارم امید با وجود این خطا با من عطا دارم امید این زمان از خاک کویت تو تیار دارم امید</p>	<p>تا ابد یار سب تو من لطفا دارم امید زیسته شوم بی چون دشمنان دشمن گیر بزم تیرم بزم خرم بیکس و بیمار و زار ما میدم از خود و از جمله خلق جهان تنها می کار تو دانم که آمر زیدن است هر کس امید دارد از خدا او بسز خدایا هم تو میدی من چها کردم تو پوشیدی لطف ذره ذره چون جدا گردانم خاک کند هم بدم بد گفته ام بد مانده ام بد کرده ام روشنی چشم من از گریه کم شد ای حبیب</p>
---	---

<p>بجهت دفع هر بلا که درین پیدا شود</p>	<p>معی سگوید که خون من حبیب من بر خنیت بعد ازین کشتن ازین لطفا دارم امید</p>	<p>بهر روز بخت یار بخواند</p>
--	---	--

دیوان حضرت خواجہ میرزا محمد تقی
بسم الله الرحمن الرحيم

<p>تو اذیت تشنه لبان را نلال نام خدا بر بین وصال خدا وصال نام خدا تو در شبلی اسما کمال نام خدا چو پیشین تو باشد خیال نام خدا بشهر طر آنکه چو می بیالی نام خدا ندای اوست عجز نلال نام خدا که از خداست ملائمت طلال نام خدا</p>	<p>ر بود جان و دل را جمال نام خدا وصال حق طلبی پیشین نامش باش بیان احمد و سلمی چو فرق نیست برین یقین بدان که تو با حق شیشه شب و روز ترا سز و طیران در فغضای عالم قدس چو نام او شنوم گم بود هر اصدرب جان معیین ز گشتن نامش ملول سکه گرو</p>
--	--

غزل

<p>ما بسویت قبیل و نوروی گردانی زما وقت آن آمد که دیگر در پوشانی زما ما تو هستی و بر هزاران پرده پنهانی زما</p>	<p>ما طلبکار تو ایم و تو گیر از منی زما گفتش تا چند در پرده نمان خودی شکر گفت من بی پرده ام گوی پنهانی آن توئی</p>
<p>که جرعه ز شراب بقا و بهت ترا بنیر شاه مکن میل و سوی مشه با ترا ازین جنیض دانست بر اوج او ادنی ترا</p>	<p>اولا بخلقه رندان بزم عشق در آ تو بادشاهی و از دست شاه پزیدی بظلمت بشریت چو بگذری برسی</p>

براق عشق برای تو صد قدم علی کرد
 تو چند در طلب یار در بدر گردی
 نقاب هستی خود را تو از میان برد
 بگیر مصقله عشق و رنگه تن بزوانی
 هر که روزی یک قدم بر دوست اندر او با
 آفتاب از اوج عزت رخ نهد بر خاک پایش
 برو اندیشه پست بر خزان نه سپهر
 یک نشان یاسن گویی از ره روان آفتاب
 پرده بسته اگر سوزی بنار لاله
 جان بر افشاندن بیاوش از خدای خود
 معین بخشم خرد حسن و دوست نماید
 تلمبه نور ربوبیت از برای تو شد
 تو بنده من من رب تو بیشتر هست
 هزار بار جوابی گفته ام یکبار
 خاطر بر حمت ما کن مخور فریب عمل
 مرا بگو که نیایی بیایع عالم قدس
 معین ز نام و نشان بگذر که در عیشت
 شه و حق طایبی از وجود خود بگذر
 چون تو هست معین نام او چه می پرستی

تو هم مضا تقدر بگذار در یک قدم پیش آ
 بخود نگری که توفی منظر چه است
 وگر بهین که جمال که پیشه و پیدا
 بهین در آینه جان جمال جانان را
 عاقبت ره برو سوی بزم خشر نگاه ما
 سیر که بر رهش نشیند گرو از روزگار ما
 هر که ای کو تندر رخ بر بساط شاد ما
 تا مگر باشد براه آید دل گمراه ما
 آن زمان بی پروه بینی نور الا الله ما
 شد بجز الله میسر ما چه تا ناواه ما
 بهین بدید از معنویان جمال میسلی را
 در آن زمان که ترا گفته ام بتدبیر
 ز ما در و پر در تا چون کینم تطیع نسب
 بدان امید که یکبار گویم یارب
 چه شد بهی سبب معطل است سبب
 درون سینه سوزان غامضیان طلب
 غلامی ساک کوشش ترا بس است لقب
 که بسند وجود تو اور احباب دیگر نیست
 که جز خود پیش کنون جوابی گیر نیست

چشم کیشانی کہ آفاق پر از نورند است
 گفتش چند بود حسن تو پنهان گفته
 مستم امر و زازان باوہ کہ در جام دل است
 اضطراب و لہم آرام نگیرد بہشت
 چون دل از عالم پاک آید و در کشو خاک
 طایر عشق کہ از کون و مکان آزاد است
 نگاہ عشق کہ بر لوح بیان ثبت نہو
 آتش افروخت عشق و جسم و جان من بہشت
 آتش و مرغ ندارد تا بشس سو ز فراق
 ما روزی کہ چو سوز و پوستہای حاصلان
 اہل عجبی سو و پرو طالب دنیا زیان
 صد ہزاران پروردگارند میان ما و در
 کسیکہ عاشق و مشتوق خویشتن بہ اوست
 گو کہ کثرت اشیا فیض وحدت گشت
 حسین بہت گمراہ است ہار ما و من بہت
 چونالی کہ نہ برد بان فی لب خویش
 چہ جای باوہ و جام و کلام ساقی بہت
 یار بیان صورت کہ در ہرات جان بہت
 آنکہ اندر بزم جان ہر دم باو از دیگر

خالی از نورند اور بہہ آفاق کجا بہت
 حسن پیداست ملی و یدہ بیندہ کہ بہت
 تا ابد چاشنی عشق تو در کام دل بہت
 دیدن روی ملی آرام من آرام دل بہت
 ہم تا سجا روہ آخر کہ سر انجام دل بہت
 مرغ زیرک صفت آویختہ در او دل بہت
 بہ معنی چہ معلوم بہ اعلام دل بہت
 گفتہ آہی بر کشم کام و زبان من بہت
 آہ ازین آتش کہ پیدائیمان من بہت
 آتش ہجرانش مغز استخوان من بہت
 گرمی بازار او سو و زبان من بہت
 جماد از یک شعلہ آہ و بخان من بہت
 حرارت خلوت ساقی آئین بہ او بہت
 تو در حقیقت اشیا نظر فکرن بہ او بہت
 ترا عبا گذر کن کہ ما و من بہ او بہت
 ناما و بروین عاشقان و بن بہ او بہت
 ترمیش باش معنی دو م مزن بہ او بہت
 چنان حسنی دیدن پرہ نہان بہت
 مینو از پرہ صامد لان سید بہت

آنکه خود بر خود و کجلی میکنند پس خود بخود
 رفته جان مرا بچرخدت مقرر من فراق
 بر روی کز بی نشان سوز است تا یا پر نشان
 دور و عشق تو ام در دلم بهر اوست است
 همچو نور شید کن جانم بهر فزاید نگاه
 آن همه ناسه قصه که گویند بنام گمان
 اوست نشان محض چه جویی از نشان
 آنرا که پرده باطنش بر گزیده اند
 گنجی که شایه عشق شد در دل خراب
 بهر نسبت در رخ از گفت دل یک عمر است
 ز ذره ذره اش بچک قطره قطره خون
 و آن بنویسمی خواجهی دل نمکین بدست آور
 اگر بایار نمود باشی ترا در رخ بهشت آمد
 ز هستی چون جدا گشتهم حریم کبر با شتم
 چشم بکشانی که دیدار خدا بسوده نمود
 حل چو آینه حق آمد و صیقل غم عشق
 آن ولی که ظلمات بشری یافت خلاص
 عکس حق تو و عکس تو در آینه جان
 بود و همان است پندار که رنگین شده است

عشق عیب باز و بنام عاشقان پیدا است
 تا امید وصل تو پیوند جان شد عاقبت
 چون حسین در پریشان بی نشان شد عاقبت
 سونس خلعت دل آه و سحر گاه پس است
 ز آنکه در سخت دل منزل کجا پس است
 کی در نحو خدا می حق عز و شان بود
 هر قدر بر خدای او حسد نشان بود
 و رعد هزار پرده و دیگر نشان بود
 نقد دو کون در عوضش را گمان بود
 بهر پشت غلذت یک گل ازین بوستان بود
 با هر دلی که عشق تو در استخوان بود
 چو دل همگین عشق آمد ز نما بجا بنام
 و گری بار خودمانی ترا جنت به نام شد
 چون من از خود فنا گشتم چو کیم چه گویم شد
 دیده شو یکسر و بر بند در گفت و شنود
 ای خوش آن دل که می عشق غبارش برود
 عکس انوار خدا بود در هر چه نمود
 عکس کس تو یقین و آن که همان تو بود
 آن ز هر گلی جام است که شد سرخ و کبود

<p>این سرگشته ندانم ز کجا می تپسید سایه از شخص سپند زار جدا می جنبید</p>	<p>این چه سو داست که اندر سرهای جانبد بنفش سایه چو از بنفش شخص ست دام</p>
<p>بجایوت خانه سلطان کن و دیگر نیکو ز دل بیرون نماند خیمه به بجز و نپسید</p>	<p>مر آرد دل بغیر از دوست چه می روی درون قصر دل دارم کی شاهی که گر گاهی</p>
<p>حساب یک که در عاشق بصدد محشر نیکو که حرفی از رویا باش بصدد و خشر نیکو</p>	<p>حساب عمر صد عاقل محشر بگذرد یکدم رمز عشق اگر جزای می نوح دل توان خواند</p>
<p>بظرف هست عاشق ازین که نترسید مقام آن سهر دارست و چه نترسید</p>	<p>بر بحر عشق یک قطره ظهور تر منسوبست میفتی گزیده نوحی که شش بر زبان رسد</p>
<p>همین پس است که از سوی دوست می آید که تیر دوست به پهلوی دوست می آید</p>	<p>هر آنچه آیدت از غیب نیک و بد مشک ازین مصائب دران مثال شادان باش</p>
<p>ای دل بهوش هوش هوش که ناگاه میرسد بگره چنگ نه رزق تو دلخواه میرسد</p>	<p>قیض خسد که بر دل آگاه میرسد بگذرد فکر وزی در زاق بر شناس</p>
<p>آورد مرثده که شهنشاه میرسد گفتند شاه عشق ازین چه آه میرسد</p>	<p>ز چو یک عشق حلقه حشر پرورم در شا پراه سینه در افتاد و غلقه</p>
<p>دن ما حاضر پیار که از راه میرسد با آه و ناله که دل او آه میرسد</p>	<p>گفتم چه شکوای کنش یک عشق گفت یعنی شراب اشک و گلاب بنگار پیار</p>
<p>سست شراب عشق یک آه میرسد بسخت آتق غیرت هر آنچه بود نبود</p>	<p>جانیکه زاهدان هزاره زمین رسند نه عقل مانده عشق در برت ظلمت و نور</p>
<p>زوزه روزه همین نوح جمال نمود</p>	<p>وزنگ غیر چه جام و لم تصفی شد</p>

<p>هم ازان سلسله عشق که با ما دارد آه ازین غمزه که با عاشق مشید اولاد هر که آید ز ننگ ز صفا دارد عاشق دران وفاتر جفا یادگی کند خود نقشها سراپد و نسبت برتے کند وزیر برای هر کیلکه کارے مقرر کرد و انان جمله را آینه وار حسن و لیر کرد و انان</p>	<p>تن اگر خود زوم او کشیم چایب خود که بچود تواند چکا سینه خودم میراند عاقبت چهره ولد اریان تو اهدید روزیکه یار جام صفا پرزمی کند اسرار عشق درود اندر سینه علم هر کس را در ازل رزقی مقدر کرده اند هر میر قورات عالم مظهر انوار دوست</p>
<p>بلکه ما و ائم رضای دوست را خودیم ما را و خویش تن از تو ترا خواهم و پس ای حیثی ما فنا اندر فنا خواهم و پس چون ز رخالص که اندر ناریا بد پرورش خوشدلی کا ند رکعت لدا ریا بد پرورش همچو منت مدبران زمان بر داریا بد پرورش چون دل عشاق از آرزویا بد پرورش</p>	<p>ما نیکو تویم نعمت یا بلا خواهم و پس هر کس از تو بقدر وجود مراوی خود استند هر کس خواهد که ناند در جهان باقی و لیک دل ز سوخ عشق و دل غم یار یا بد پرورش حبیبین عشق اندر دل نصرت میکنند و آنکه در در وجودش غیر حق و نیست ای معین از سر ز نش های سودان غم نمود</p>
<p>مشو لوح مع و ما را قلم در این جوان در کش بساط نذ خاک طی کن قدم در لامکان در کش در سلاک و ر کسے نکشد صر و خیز گوهر شود بر بیت اندر دل صحت همچو خورشید که در آب زلالی دیدم</p>	<p>چو سر خط فرمان مخطی در جهان در کش بر و پای جوانی کن بوی جیست می کن آفتان نین سلا که آید گل هست و پس از صد بنر قطره باران یکی مگر اندر آینه جان عکس جهانی دیدم</p>

<p>این همه بجز با سید و صاحبان بودیم به طلوع و غروب و تیر و اسلحه بودیم هر چه داری بن آور که خریدار منم بزنی آنی که باغ و گل و گلزار منم که ترا در همه جا و لبر و دل در منم غیر از تو که دل بر روی دل در منم تو دانی و من دانم اظهار منم غیر از تو درین خلوت و یار منم اندر تن خود یک گشایا منم من عاشقم و بیدل جز یار منم هر چه می نگرم جز خدا منم که هر چه از تو رسد جز عطا منم در هر دو جهان مقصد و مقصود تو منم ما صد قدم از راه کرم پیش تو منم شسته ام استاده ام یا سیر منم زیرا که سودناشقی آمد زبان جان همچو من آشفته گروی در خیال خوشتن آنچو منصورین زمان یا هم وصل خوشتن هر نظر همه ششیا طور او دست برین</p>	<p>بسیستم رفت و لکن هستی مطلق است تا همین ذره صفت زنت پی نورانی سوی من آنکه تر یار و نسا دار منم گر تو نشا و می او دولت عزتم تماشا وارو بیدنی کم کن و از یکسی خویش منم من یار ترا دارم و انجیار منم تر که مرا باست با غیر تو چون گویم اندر حرم جامع کس را نبود منم من با و نه می نوشتم اما چو تویی ساقی دنیا طلبد فاضل عجبی طلبد عاقل صفات و ذات چو از هم جدا نمی بینم ز من هر چه کنی یا در اضمیم حقیقتا تو خاصه ز ما باش که مانع ترا منم گر یک قدم از کوی طلب سوی من آنی من نرسد آنم و درین بحب عمیق گر وصل و دست یطایبی جان بدین گر چشم عاشقان بینی جمال خوشتن با و خواهیم که بستاند ما از من تمام و لا یحتمل حقیقت جمال و دست برین</p>
---	---

آن میان خلق و جهان نزهت خداوند چون
 قطره برده شست بر قدرت از برای خود
 من گویم انا الحق یا میگویی بگو
 اگر چه چشم حقیقت وجود خود بین
 وجود بهیر کسیت نار موسوی گردد
 من نه جانم نه دلم نه بدنم چند مرا
 بر سر عرش دویدم که بگو یا که باست
 چو آن جمال نقاب بچون بر اندازی
 سپاه در دو بلاصفت کشند از چپ دست
 درخت بسببیت از نا عشق پاک بسوز
 زبان در سوچ و در دست اختیار تو نیست
 نه غدا غیر خدا در دو جهان نیست کسی
 ایام عاشق و عاشوق ز خود ساختند پدید
 این همه زمره که سینه خود میشنوی
 و حتی نهستی خود بگذری با نصد سال

من که خاتم النبیین در روح و در وقت آسمان
 باز آن قطره بدریافت شد همگان
 چون گویم چون مراد که در میگویی بگو
 قیام جمله اشیا بود خود سینه
 اگر بدون کنی از سر تو و خود سینه
 که ز جان گاه زول که ز بدن طلبی
 گفت باست شب روز ز من به طلبی
 در آن ظهور وجود مرا عدم سازی
 بقالب ما علم عشق چون بر افرازی
 که تا تمام تسوی مقیست در دوی
 زیان تو هم از آن شد که طالب سوری
 صد و بیست و بی و هفت از آن نیست کسی
 آنکه بر روی بجز از وی اگر آن نیست کسی
 تو چه گویی که درین خانه نماز نیست کسی
 که روز روز به پاری شوب نماز کنی

مثنوی بوعلی شاہ قلندر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لا طمع بودن ز سلطان و امیر
 کے شود کشوں اسرار خدا
 کے کند نور خند اور دل ز بول
 این قضاویہا مکن ای خود پرست
 نظری گیری ز نال بیسہ ساز
 از خدا خواہی امان ای غیب
 ہائیں نہ اید ترا بیخ و طلال
 نفس را سازی بفضل حق امیر
 تا نگنجد در دولت غیر از خدا
 چون تباشی یار با شد یار تو
 تو دور و گم شو وصال نیست و بس
 بیشک آنکس محرم اسرار گشت
 گرد نہ بینی ستر حق بر ما بختند
 از خدا غیب از خدا دیگر محتو او
 از تو مشتاق ست او مشتاق تر
 گاہ در روز رخ بروی سازی مقام

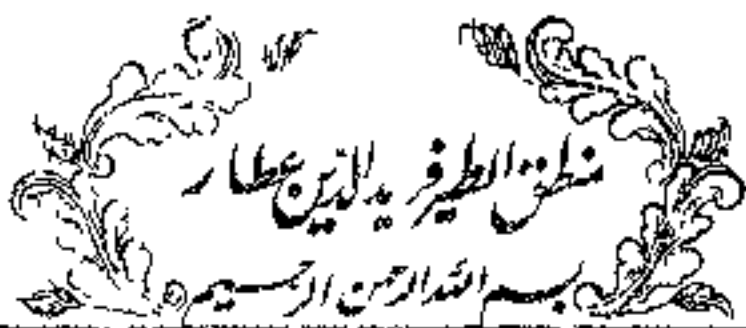
در بد و تقوی چیت ای مرد فقیر
 دل چو آلودست از حسرت بود
 صد تشاوری دل ست ای بو الفضول
 دین و دنیا ہر دو کے آید بدست
 گر برافتد پروہ از روی بھار
 زشت روی او چو آید در نظر
 یہ طاعت لغتہ باید سلال
 گر شوی از غمہ مشبہ نشیب
 منفی گردان از دل خود ما سوا
 ہا توئی کے یار گردو یار تو
 تو مباح اصل کمال نیست و بس
 ہر کہ او از خویشتن بیزار گشت
 چشم بند و گوش بند و لب بند
 دل مکن از فکر با ظہا سیاہ
 گر ترا از عشق او باشد خبر
 گاہ در حینت روی ای خود خرام

چیز سے عجیب نہ این و آنم
من کعبه و پیشکده ندانم
من بیشک و بیگمان گمانم

در عشق نہ جسم و نہ جانم
هر جا کہ روم شراب عشقم
او بیشک و بیگمان یقین است

شک بیزہ قدر وادویا عفت
حیرت اندہ حیرت اندہ حیرت
وزہ از قورخ آگاہ نیست
پس زہر را سہ بدور ہے دگر
وژکہ این رہ بدین درگم روی
اوشناخت اوراکہ او نمودرا شناخت
تو کھت خاک کی دین رہ خاک شو
ہا تو ہستی ہستی در تو کے رسد
جملہ را پاکیزہ گو د پاک گو
مجو گشتہم در تو دگم گشتہ دولی

کس چہ و اندتاو دین کس بد عفت
کار عالم عبرت است و ترست
سوی کند خویش کس را را نیست
ہست باہر وزہ درگاہ ہے دگر
تو چہ واسے تاکہ این رہ روی
من کہ باشتم تا زخم لایح شناخت
از تیر او تو لاپس شو چہ
نہیستہ شو تا ہست از پنے در رسد
تو کھت خاک کی سخن از خاک گو
من نہ انم تو سنے یا من توئی

پند نامہ ایضاً

نفس را از آرزو با دوروار
غیر حق را در اول او نیست جای

تا تو انگر باشی اندر روزگار
ہر کہ اورا معرفت بخشہ خد ہے

<p> فلک گفت حسن ملک گفت زہ کہ گویا و پینا کند خاک را کند پیشتر ز پیل جنگلی و لیسر نہ انم چہ اچھ بستے قوی کہ آزادہ را کابلی بندہ کرد کہ آسمتہ پد از پد کار نہار سرافسار از ترکان و گردان من تو دیوانہ خو افش مخوانشس ولیر بہان خاک و ہم گنج شاہنشے در و مرگ و آب و ما کشت اوی در و جای آرام بودن نہ ساخت ہیشوار خواندشس از اہلمان شب و شاہد و شد و شمع و شہر آب خرو مند مردم چہ انم خور </p>	<p> اہذا گفت گیر و نہر گفت زہ شاہنشے کخم ایزو پاک را برسک و ہد ماش ترہ شیر بہان را بستدی و بستے ترفی چہ آستہ آن سخن گوی آزادہ مرو یکشتش بے دشمنان بے شمار ہشتش ہبہ پاک مردان من ولاد کہ نہ نشد ز پیل و شیر کہ چون از گرد ز و لہا ستے بہان کشت ترا بست بارنگ و بوی چنان دان کہ ہر کو بہان را شناخت ہر انگس کہ دل بندوانہ رہان انین پنج شین روی رغبت تباب بہین و بران روز ہسم بگذرد </p>
--	---

چنین است رسم سراسی در دست
 مگر تاجه کار سے همان بد روی
 در شتی ز کس نشود و نرم گو سے
 نرم ستوران و ران پهن دست
 فر وقت و بر رفت روز خبر و
 زن و ارشد با هر دو در خاک به
 چنین است سو گند چرخ بلند
 نخواهد بدن بے گمان بودنی
 بد اوار کن پشت و انده مدار
 ز خورشید تا بنده تاثیر خاک
 چنین است کردار پس چرخ برین
 نهادن چه باید بخورون نشین
 کسے را که سانش بدوسی رسید
 چو آمد به نزدیک سر تیغ شصت
 پوش و پایش و چو شش و بخور
 بپیکری کر اسے و میا زار کس
 همان را چنین است ساز و نهاد
 بد رویم ازین رفتن اندر فریب
 کسی نیست در خشمش و او گر

کسی پشت نین و کمی نین به پشت
 سخن هر چه گوئی همان بشنوی
 سخن تا تو اسنے با نرم گو سے
 نین شمش شد و آسان گشت هشت
 با سه غم خون و بر ماه گرد
 همان پاک نین بهر دو تا پاک به
 که بر بیگنا بان نیاید گردند
 تا کا به به پر پیز افزودنی
 گذر نیست از حکم پروردگار
 گذر نیست از حکم پروردان پاک
 گے این بران و گے آن برین
 بر امید گنج جهان آفرین
 امید از جانشش باید برید
 مددی که از سال شد مر و دست
 ترا به سه این است ازین رکند
 ره بر سنگاری همین است و بس
 نزدیک است بسته بدیگر بد او
 زمانے فراز و زمانے نشیب
 سبے شاد می آراسے و انده خود

پیوسته و با عجز و گنج آنستیم
 سزا انجام از او بهره خاک استون
 گمیش ز کز تر زو باز وارو سپهر
 و راه هیچ عوسبے نخواهد بدل
 بگویشم و از کوشش ما چه سود
 سزا انجام بهر زنده مردن بود
 اگر تری و گرنه ترستی کیست
 ز رخشنده نور شهید تا تیره خاک
 که مردان بر اسے زمانند وزن
 گلستان که امر و زگر و د بهار
 به پریشانی از اندیشه نابکار
 که کار خدائی ز کار نیست خند
 بدین مرده گرجان نشانم زو است
 بد تا آید و کار دل را بنهیم
 چنین است رسم سر اسے فریب
 بین امی خنده و سندر و شن وان
 همه دانشش پای و بیچارگیست
 همی دان تو اورا که هست کیست
 سخن هیچ بهتر ز تو مید نیست

بدل در همه که زو کوشش کنی
 نه باسے نیاید ازین زو و کس
 همان آنسے پیش نخواهد بود
 شود ز آرزو پاسے او دل گسل
 که از آغ از بود آنچه پایست بود
 خود این زه کی دم شمر دن بود
 بیاید بشین ما کزین چاره نیست
 همه و او بینم زیزوان پاک
 فزون تر ز مردش بود خواستین
 تو سر و چنین گل نیاید بکار
 ز ما برنگرد و بد روزگار بود
 قضای بنشته نشاید سزد
 که این مرده آسایش جان است
 سزد گزیداری باشی و دم
 گمے بر فراز و گمے بر نشیب
 که چون باید اورا استون توان
 بهیچ ارکان بریاید گریست
 روان و خرد را جز این راه نیست
 بنا گفتن و گفتن ای زو کیست

سہمے بگذرد بر تو ایام تو
 جهان پر شگفتست چون بگری
 کہ جانب شگفتت و تن ہم شگفت
 کہ از پس پرده دخت بود
 کہ گر بر خند سپید و گرد بود
 خرد مند کار و بود از ایزد
 چنین است رسم سرامی سپنج
 چنین است گردند کوز پشت
 کسے کو بگنج و درم ننگ
 پر آید ز خاک و شود باز خاک
 اگر خود یاسنے بگیتے و راز
 یکے شرف در یاست بن تا پذیرد
 چو دانے کہ بر تو تمام جان
 پرستند آرزو جو یاسے کین
 ز یاسنے کہ اندر سرش مغرب نیست
 ہر آنکہ کہ موسے سپید سپید
 کہ اگر دشمن روز با کام نیست
 چنین است گرد و اگر دران سپهر
 چو جوئی سرش پامی یابی شست

سر اسے چیز این با مشہ ارام تو
 نداد و کسے آلت و اور سے
 شست از خود اندازد باید گرفت
 اگر تاج و اور بداختہ بود
 نیابد ز جنگ ہو اکس رہا
 بود و استانش چو سفیر دلیر
 گے ناز و نوش و گے در و درنج
 چو نرمی نمودی بیابی درشت
 ہمہ روز او بر خوشے بگذرد
 ہمہ جای تر است تیمار و پاک
 درنج تن آید بر رفتن نیسان
 و بگنج رازش نداد و کلید
 چہ رخاے انداز جان دروان
 بگیتی ز کس نشود آفسہ بن
 اگر در بار و جهان لغت نیست
 بیودن نماند فسادان امید
 و ر امرگ بازند گاسے بگیت
 بہر و ز پروردہ خویش مہر
 و گر پای جوئی سرش پیش تست

<p>که بخت بد است اثر دبا سے درم هر دے نیا بد کے زور دبا چنین است کردار این پرفریب نردمند را دل ز کردار و سے هر آنکه که سال اندر آید بخصت ز پشت ساد بر نگذرد بر کے و گر بگذرد آن هم از بد تر است چنین است رسم سراسر سے پہنچ</p>	<p>بدام آورد کشیر شیر زویدم چنین آمد این تیز چنگ اثر دبا چه مایه فراز است چندین نشیب بماند بے خمیر در کار و سے بیاید کشیدن ز پیشین دست ز دوران چرخ آرد و دبا بران زندگانی بیاید گریست بدان کوشش تا دورانی ز رخ</p>
<p>اگر بودنی بود دل را بنم چنین است رسم سراسر سے پہنچ چنان دان که گیتی ترا چون است همه رفتنی ایم و گیتی سے پہنچ</p>	<p>سز گرد ماری نباشی درم ثانی در و جا و دانی مرغ زمین بستر و گوهر پیر این است چرا بیاید این در و اندوه و رخ</p>
<p>همان را چنین است آینه شان</p>	<p>بگرد و بین زان بدین زمین بدان</p>
<p>بیاوه درون گوهر آید پدید</p>	<p>که قرزانه گوهر بود یا پدید</p>
<p>چو چوگان فلک ماچو گو در میان</p>	<p>بر بنجم از دست سو دور زبان</p>
<p>سرمایه مردمی رایتست چنین است گیهان ناپایدار</p>	<p>ز تارسی و کشری بیاید کرد در و تخم بدتالانے مکار</p>
<p>که دشمن که دانا بود بد دوست</p>	<p>با دشمن و دوست و دشمن دوست</p>
<p>بیاید برویش ز گفتار بد</p>	<p>بیاید برویش ز کردار بد</p>

از رویا که سختی نیاید پس چه گوئی سخن بازیابی بکوی	چه نوید کرد وزیر روان کسی که پیش زمان راز هرگز نگوی
در ضعی بود کوش بر و بوس نیست	سخن هر چه بر گفتنش بوسی نیست
ستوده نباشند در آغوش به چید و لشکر بگردگان مگر کام یابی بدیگر سراسی	بدانی که مردان پیمان شکن بپنیر کیه آید کس رازمان تو تا زنده سوسی نیکی گرامی
شد از مرگ درویش با شاه به است	اگر بودن این است غمناوی جز است
ز گیتی بهر خورد و ارگوش	بگور هر چه داری و بر بد بگوش
وز و دار تا زنده باشی سپاس	بدونیک هر دو وزیر روان شناس
چرا نه بفرمان او در نه چون که از گیتیش انگی بس بود بودن چه داری تو چندین امید	دو گیتی پیدا آمد از کاهت و دن چنان دان که بیدار گس بود پایمی ست از مرگ سوسی سفید
کس که جز این دانه او مید است	چه گوید باش آنچه خواهد بد است
همه نام نیسکی بود یا و کار تالیش نیابی نه خرم بهشت برین داستان نشاید زدن چو تیزی کند تن بخواری بود مانند روانت بکام تنگ همیشه بیمار از در و نهان	باشد کس در جهان پایدار از گفتار نیکو و کردار زشت چه جوئی چه گوئی چه شاهد بدن سر مردمی بر دباری بود و گر آرزگیر دولت را بچنگ جهان را چنین است این نشان

<p>چو این بوی رهست کن کار خویش</p>	<p>بس این نشو بزنگداده خویش</p>
<p>اگر تیره گزید رخ زمان بگرد طمع تا تو اسنے گمرو چه بازی بکین و چه نازی گنج چو خواهی که نیکیت نامد بکاهی بیانی بسپاد اول غم و بخت بهر جوی و دراز جهان را بجوی پرزویش کن گمرو رازش گمرو چو بر جا نگه بر بزوش بکار ابا خویش ز شتی و نیکی ببرد که از بد همه سال ترسان بود ترا نوشته از راستی باد و بوس بهر دانشی بر تو انا شدم مشو بر تن خویش بر بد گمان رعیب کسان برنگوید بسی تن مرد بے اثر بهتر که گنج چه دانی که فردا چه گردد زمان تو فردا چنین گل نیاید بکار</p>	<p>سر اعجاب مرگ آیدت بیگمان دل مرد طماع بود پز زور و بسیار و بناز و بسیار و مزاج زنیک و بدیها به یزدان گرای اگر زو شناسی همه خوب و زشت که بهتر تو این است ازین تیره گوی که گر بار یا بے بیچی زور و سخن هست از گوهر آبدار رشاء و زور و پیش هر کومرد نخستین نشان خرد آن بود تا ند برین خاک جاوید کس هر انگه که گوی کرد انا شدم چنان دان که نادان سی آن دان چو رعیب بر تن خویش داند کسی که آزاده و ادبی منت رانج از امر و زکاری بفرودمان گلستان که امر و ز باشد ببار</p>
<p>بسیار گمان بر باد گریست</p>	<p>سخن گفستین کز زبانی گریست</p>

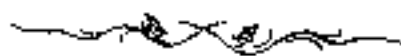
درستی تبا شد چو باشد درست	انوشته سکنی کو درستی بخت
کسی کو جز از تو پرسند نهی	روان را بدوزخ فرستد نهی
نباشد خرد جان نباشد دوست	خرد جان جانست ایزدگواست
سپانه گزین در همه کار کرد	به پیوستگی هم به تنگ و بزرگ
چنان دان که کبیر فریب است وین	باند می و پستی نماید بکس
هر آنکس که از بد بهر آسان شود	درم خوار گیرد تن آسان شود
نفس جز بفرمان او نگذرد	پس موربے اوزین نسپرد
چو تو بزم جوئی مرثیت رزم	نخرد کس رزم هرگز به بزم
خردمند گوید که در یک سر است	چو فرمان دو گرد و نماند هیچ
نباشد جز در ای یزدان پاک	در خشنده زور شیدا تیره خاک
نه آن مامای پیر و اتان این	ز گیتی همه شادمانی گزین
هر آنکس که از مردگان دلشست	نباشد همان دوستی او درست
خردنی بخوید تن آسان شود	چو پیشی سگالده بهر آسان شود
نمرد آنکه او نیک کرد در مرد	بیا سو و جان را به یزدان پرورد
چو گوید بباش آنچه خواهد بست	همو بود تا بود و تا هست است
تو از آن باشی پیشه برنج	که هواری سیری نیابی ز گنج
نمواند جبّه از مرگ راجانور	سر ای سپنج است و ما بر گذر
هر آنکس که با ترسد از کردگار	نه بیند دو چشمش بد روزگار
ز خوی بد آید همه بدتری	نگر تا سوی خوی بد تنگری

<p>که بیدار است یا او پای در میان خود رنجت توین سرشک که خرمایه بانی چو ترسی زخار بخوان و مدار از کم و بیش پاک تو با برگران سوی پشت خراش نیاید ز نیند خرد سو دست نماند جز از نام نیکو و بس ندانند با او را مغرور پوست به آید که در کار کردن شتاب کلید در راز او کس ندید بیکسور و دانش و بخردی کس را نیاید تو فریادرس</p>	<p>چه گفت آن گرانمایه نیک ای بر آنکس که پوشید درواز پر شک بکن کار و کرده بیرون سپار بهر کار بیرون بیرون و پاک که گر خرنیاید به نزد یک بار بهر آن دل که از از شد در دست نیاید بجان ای بر او کس چنین گفت آنکس که دشمن دوست بکشتی ویران گذشتن بر آب جهان و از تاین جهان آفرید چو باشسته کاری بود ایندی همه بنده سیم و ذراتندس</p>
<p>چو سیرش کنی دشمن جهان بود</p>	<p>سگ آن به که خواهد نمان بود</p>
<p>که باشد بهر جات فریادرس که هر زمان بگوش آید او ای کوس نه بینی جز از تخته گور تخت دو گوهر بود در یک انگشتری که گفتم من این نامه شاهوار پیشش بهو را بیا تش آید برار</p>	<p>ترا یار کردارها با و بس چه بندی دل اندر سر ای فوس خردشی بر آید که بر بند رخت چنان دان که شاهی و پندیر ز بجزت شده پنج هشتاد بار بدو ماندم این نامه را یادگار</p>

خاتمه

<p> بهمانا که کورست و دولت بچشم بیایمی که سال از چهل برگزشت جوانی گذر کرد و پیری رسید که ابر کشد گوش روزگار گهر چهره شد آینه شد بنید تنی دستی و امین از بیم درنج اگر چست بهمان کند مرد را سخن کو گذشت از زبان دوق همی تا بود جان توان یافت چیز گرت بهره نداشتی ستانی پیش نیست بهمان چاره سنا نیست بی ترس باک یکی چاره هر زمان نماید سبب خدای جهان گرد بد گنج و خست چو دوی رفت و فردو انبیا بد پیش به چو خواهد کسی را رسیدن زمان دل اندر و فحای زمانه بیند </p>	<p> به بد نیک باشد به نیکان بخشم در سر بر گذشته بیست سر گذشت سخن جامه بر روی سنبل کشید که روزی ز خاکش نیاید چهار که آید در خوب و زشتی پدید بسی بهتر از بیم بانا شود گنج پدید آردش روزگار دراز پر آگند هشتاد بر سر انجمن چو جان شد نیر در جهان یک پیش و سست گزینش از پیش نیست بجان برون تماش چاره پاک بدان چاره مان جان بر باد سبب چو بید او جوی بگیرد به سخت مده خیره بر باد او قات تلخ گواهی دهد فل بران هر زمان که یکسان نگرود و سپهر بلند </p>
---	--

<p>همیشه چو شاخ برومند با شش نوسته چنان بود بود آنچه بود ز کروار او آرمودم بیسے</p>	<p>به نیک و به بد هر دو فرسند با شش کرا روز برگشت وانشش چه سود نبود است گردن بکام کے</p>
---	--

<p>چنین نزد مشعل شاد گویندگان چنان ز می کزان زیدین سالیان میخسبند بنی هیرین باغ کس وزیر سے چنین شهر پار می چنان جهان بینم از میل جوینده پر زینم کس را درین روزگار نه هر آدمی سدر فرامی کند روح و عمر و پیوسته با کس بود نزن خال بدکار و روح سال بد</p>	<p>که یابند گمانند جویشد کال ترا سو و کس را نباشد زبان تماشا کند هر یک یک نفس جهان چون نگیسد و قرار چنان یک سو سے دیا یک سو سے دُر که میانش بود سو سے آموزگار سران شد که مردم نوازمی کند کس آنرا نباشد که ناکس بود با واکس کوزند فسال بد</p>
--	--

<p>آدمی را چشم حال نگر با بستگی کار عالم برار</p>	<p>از خیال پری و می بگذر که در کار گرسه نیاید بکار</p>
<p>شکیب آور و بند با را کلبه</p>	<p>شکیبند و را کس پیشیمان نمید</p>
<p>مرا از ترا می باید نخست</p>	<p>که تا زو بسا زیم چیزی درست</p>
<p>هر آنچه آفرید او با سباب نیست</p>	<p>بدر یا خوش عقل را تا ب نیست</p>
<p>پرز حکمت و حکم اوشد جهان خراسیدان لاجوردی سپهر پسندار که بهر بازی گریست درین پرده یک شته پیکار نیست نه در پرده با رسم و نه پرده دار</p>	<p>بکلم آشکارا حکمت نهان بهمان کرد بر گشتمن ماه مهر سر ابرو در این چنین سر سرت سر رشته بر ما پدیدار نیست نه این پرده بر وار و اندوی کار</p>

شترین رشته سر میتوان تا فتن
 که داند که فسر و آنچه خواهد رسید
 درین دم که داری بشادی پیش
 سکندر بنامید کاسے تا جدار
 چه بدوی که مرگ آشکارا شدی
 بیاموز این صدف لاجورد
 کبریا خاند بسم خسانه زاد شود
 سخن کان به ابرو بر او کرد
 زمانه جبین خود نه بیند صواب
 چه پیش گفت جمشید باری زن
 بشو این از زن که زن پارس است
 شوه آسایشش خواب را کاپست

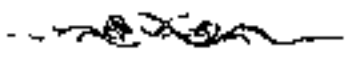
نه سر رشته را میتوان یا فتن
 ز دیده که خواهد شدن تا بدید
 که آینه در فتنه هیچ هست و هیچ
 سکندر منم جا که شهریار
 سکندر هم آغوشش دارا شدی
 که با سخن شرفست این روز و
 بسا آمده هم بسا بد شود
 اگر آفرین است تا گفت به
 که این را کند خوب و آنرا خراب
 که یا پرده یا گور به جاسه زن
 که خریست به گرچه درو آشناست
 و درین روزان چار دیواریست

از سراج السالکین
بسم اللہ الرحمن الرحیم

گر از حق نہ توفیق غیر سے رسد
چہ بر خیزد از دست کردار من
نگهدار خسران دست که عالم بپست
چو گاو یکہ غصا رہشش بپست
چہ بر خیزد از دست تدبیر ما
ہمہ ہر چہ کہ دم تو پر ہم زد سے
گر م رہ نہائی رسیدم بپست
بہان آفرین گردن یاری کند
زلطفست ہمین چشم وادیم نیز
بضاعت نیا و روم اللایسد
مہماست اگر سر برین در سنے
زادہ کہ درم گرفتہ و دینار
اگر بسرم بخشش بعت دار جو
و اگر چشم گیری بقتدر گناہ

کی از بندہ غیر سے بغیر سے رسد
کہ دست لطفت شو دیار من
دو می پیش وانا پہ از عالمیست
دوران ما شب شب ہما نجا کہ ہست
ہمیں نکستہ بس قدر تقصیر ما
چہ تمت کند با خدا می نووسے
وگر گم کنے باز نامدم ز سیر
کجا بندہ پر ہیز گاری کند
بین بے بضاعت بخشش ای عزیز
خدا یا ز غنوم کمن ناماید
کہ باز آیدت دست حاجت تنے
زادہ تر از خود کہ بدست آرد
نماند گرفتاری اندر وجود
بدون فرست و تر از خود محواد

برزق تو بر تو ز تو عاشق ترست	بین تو کل کن طرزان یا دوست
فکر ما در کار ما آزار ما	اگر ساز ما بفسر کار ما
بیش آن فریاد رس فریاد کن	ببین مشو نو مید و خود را غناد کن
دست در قرآک این رحمت زیند	از چشمن حسن نشاید تا اید
که شکرش نه کار ز بانست و بس	بسیان گفت با این نفس نفس
به از نیک نام خراب اندرون	مگو سیرت بے تکلف برون
به از فاسق پار سا پس من	به نزدیک من شب رو راه زن
بغشش کشان میسر و طعت دوست	نه خود سیر و دهر که جو یان دوست
که طعت همت میداد پرورشش	توانا نی تن بدان از غورش
خدا را ثنا گو می و خود را بدین	چو روی بخدست ننه بر زمین
که با هر سم نسانند طبع و لعلام	خسراب انگه این خانه گرد گم
که کب ازین چار طبع ست مرد	ز اوست تر و خشک گریست و مهرم
به تحفه مشرق ز بستان شاه	بید بو شان بان به یوان شاه
که دستت گریستند و به خاسته	مکسب بر کن بر ره راسته
که بے رغ قیمت نداد و قفس	تغنیست شمار این گرامی نفس
حساب ازین یک نفس کج است	بهره می رفعت فرو انیاید دست

باب ہشتم گلستان سعدی
بسم اللہ الرحمن الرحیم

قطعہ	
گر ہشت از فلک شلخ و بالا آید ہشت منہ از تو بر پاسے او	درخت کرم ہر کجا بسج کرد اگر اسید و ارمی کز او بر خوری
ز انعام و فضل او نہ معطل گدہ ہشت سنت شام از تو کہ وحدت بہشت مشہر بر ریش خلق آزار مرہم کہ آن ظلم ست برف زند آدم	شکر خدای کن کہ موفق شدی بخیر سنت منہ کہ خدمت سلطان چیکنی پسندیدست بخشایش ولیکن نداشت آنکہ رحمت کرد بر مار
کہ اندک مایہ لطفی از تو دارو دو صد چند ان عقوبت بر شمارو	اللا ماشائی مدح تنگوی اگر روزی مراوش بر نیاری
قطعہ	
آدمی زادہ ندارد خو و عقل و تیز وین بکین و فضیلت گدشت از ہم چو	مرغک از ریشہ برون آید در وزی طلبہ آنکہ ناگاہ کسی گشت بچہ می رسید
کہ زبان و رو بان نگد ار سے جو زبے مغز را سپک ار سے	چون نداری کمال فضل آن بہ آدمی را زبان نصیب کنند
کہ تا گباش رسیدت پاگاہ علوم	توان شناخت بیک روز از آن مرد

<p>که خبث نفس نگر و دوسالما معلوم باید که بگفتن دهن از جہم نکشائے بیرد آنکه در وقت و دہار بند رہائے</p>	<p>اولی تر با طش این سببش و غرہ مشو تا نیک ندانی کہ سخن عین صوابست گر است سخن گوئی و در بند ہائے</p>
<p>خطائے رو و در گذارند از و گر است باورند از ندانند نگرد دور زنی صد نوبت سنگ بکتر چہ می آید با تو در جنگ کہ اندر تملکستی خستہ و ریش تا انہم کی بحق پروازی از خویش از بیار اچہ جای معذرت است کاشقیار امید معذرت است پہون و گر مرغ بیند اندر بند تا نگیرند و گیران بتو پست می تا بد چور و زرخشند تا نہ بخشند خدایے بخشند گویند امید بہ کہ خوردہ زر مانده و خاکسار مردہ کہ نہ در عیب گفتش کوشد کرش بیبہا فرو پوشتند</p>	<p>یکے را کہ عادت بود راستی و گر نامور شد بقول و روغ سگی را القہد بہر گز فراموش و گر عمر سے نوازی سفلہ را کہ اندر نعمتی مغرور و غاسل چو در سہ او ضرا حالت نیست گر بہ محبت عذاب تہر کند پر وہ از روی لطف گو بر وار نزد و مرغ سوی و اندر فراز پند گیر از مصائب و گران تعب تاریک و دوستان خدای دین سادت بزور بازو نیست دوستان نخوردند و کوش و لاند روزی بینی بکام دشمن کس نہ بیند خیل قاضل را در کریمے و و صد گتہ وارو</p>